

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
PL86
90101 Oulu

kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

16.12.2015

Dnro 1119/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Maaningan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

Viite: Lausuntopyyntö POPELY/3515/2015

MAANINGAN TUULIVOIMAHANKE

YVA-ohjelma

EPV Tuulivoima Oy suunnittelee tuulivoiman rakentamista Maaningan alueelle, Kuusamon kaupungissa. YVA:ssa tarkastellaan vaihtoehtoja, joissa enimmillään toteutuu 71 voimalaa. Sähkönsiirron vaihtoehtoja tarkastellaan kolmea. Hanke ja sähkönsiirron vaihtoehtot sijaitsevat Tolvan paliskunnan alueella. Vaihtoehdossa B sähkönsiirron linjaus sijoittuisi myös Hirvasniemen ja Timisjärven paliskuntien alueelle.

Toiminnassa olevia, tämän kokoluokan tuulivoima-alueita ei poronhoitoalueella tällä hetkellä ole, etenkin keskeisillä porolaidunalueilla, eikä niiden pitkäaikaisvaikutuksia poronhoidon kannalta tunnetta vielä riittävän hyvin. Ruotsin puolella tehdyistä tutkimuksista on saatu alustavaa tietoa tuulivoiman vaikutuksista poronhoitoon. Kokemukset muualta antavat hyvää taustatietoa ja viitteitä siitä, miten porot reagoivat tuulivoimaloihin. On kuitenkin huomioitava, että paliskunnat ovat rakenteellisesti ja toiminnallisesti hyvinkin erilaisia. Tuulivoiman vaikutukset poroihin ja alueen poronhoitoon on syytä arvioida aina paliskunta- ja hankekohtaisesti.

Poronhoidon huomioiminen tuulipuistohankkeissa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3§). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja alueella voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan suunnittelumääräys edellyttävät että poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset. Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 468/1994) velvoittaa myös omalta osaltaan alueella toimivaan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen.

Poronhoito on poronhoitoalueella keskeinen osa alueen elinkeinoelämää ja laajojen maa-alueiden käyttäjänä altis muun maankäytön vaikutuksille. Poronhoito on lisäksi kiinteä osa Pohjois-Suomen kulttuuriperintöä. Poronhoitoalueella tapahtuva maankäytön suunnittelu on siis elinkeinon ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden kannalta äärimmäisen keskeinen kysymys.

Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (PHL 53 §). Myös muualla kuin suoraan valtion maila tapahtuvalla maankäytöllä on yleensä jonkin asteisia vaikutuksia paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen. Tästä syystä poronhoitoalueella maankäytön suunnittelua on suositeltavaa toteuttaa erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Poronhoitolain takaama vapaa laidunoikeus on tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi, eikä sitä voi myydä tai vuokrata. Poronhoito on laaja-alainen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu mahdollisimman yhtenäisiin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankkeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Lähtökohdaksi tulee ottaa alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää kaikkien rakennelmien (voimalat, sähkölinjat, uudet tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertoaidat ym.). Lisäksi mahdolliset poroille suoraan aiheutuvat vahingot (liikenne, tippuva jää) tulee arvioida. Kokonaisvaikutus paliskunnan porotalouden kannattavuuteen ja yhteisvaikutukset alueen muiden maankäyttöhankkeiden kanssa tulee selvittää.

Porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Nykytilaselvitys nousee keskeiseen osaan, kun vaikutuksia arvioidaan. Myös toiminnan jälkeistä aikaa, esimerkiksi laidunmenetyksen pysyvyyttä, tulee tarkastella. Menettelyssä tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskunnan kanssa.

YVA-menettelyn ja osayleiskaavoituksen suhde, sekä aikataulutus on tuotava selkeästi esille ja yhteensovitettava siten, että poronhoitolain mukaiset neuvottelut on mahdollista järjestää järkevään ajan-kohtaan. Neuvotteluiden tarkoitus on kuitenkin tiedon vaihtamisen varmistaminen eri toimijoiden ja viranomaisten kesken. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä).

Hankealue on Tolvan paliskunnalle tärkeä erityisesti rauhallisuutensa vuoksi. Se on keskeisimpiä kesäalueita ja ympärillä on hyviä talviaalueita. Hanke on mittava ja on vaara, että tämä laidunalue menetetään kokonaan. Suuri huolenaihe on, että porot hajaantuvat tuulivoiman rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvan häiriön vuoksi pois alueelta, viereisiin paliskuntiin, lähellä oleviin kyliin ja Kuusamon suuntaan. Porot voivat entistä enemmän päätyä ei-toivotuille alueille esimerkiksi loma-asukkaiden pihoihin. Voi syntyä tarpeettomia ristiriitoja muiden alueiden käyttäjien kanssa ja kustannuksia paliskunnalle. Myös liikennevahingot voivat lisääntyä.

YVA-ohjelman mukaan porotalousselvityksen aineistoina tullaan käyttämään Paliskuntain yhdistykseltä sekä alueen paliskunnilta saatavaa tietoa alueen poronhoidosta ja porotalouden rakenteista sekä paliskuntien porotaloussuunnitelmista. Perustiedot paliskuntien rakenteista pyydetään POROT-hankkeessa kerättyjen paliskuntakohtaisten paikkatietojen pohjalta. Perustietojen keräämisen jälkeen alueen paliskuntien kanssa järjestetään tapaaminen, jossa selvitetään yksityiskohtaisemmin porojen liikkumista hankealueella ja sen lähiympäristössä sekä pohditaan hankealueen merkittävyyttä poronhoidon ja porotalouden näkökulmasta.

Erityisen tärkeää porotalousvaikutusten kattavaksi arvioimiseksi on järjestää mahdollisimman pian ensimmäinen palaveri paliskunnan edustajien ja Paliskuntain yhdistyksen edustajan kanssa. Tapaamisessa olisi hyvä sopia miten arviointi tullaan tekemään, sekä miettiä vaihtoehtoa, että alueen poroilla aloitettaisiin kohdennettu GPS-pantaseuranta. GPS-seurannasta on hyviä kokemuksia muista maankäyttö-hankkeisiin liittyvistä suunnitteluprosesseista. Seurannalla saadaan objektiivista tietoa alueen nykyisestä käytöstä suunnittelun tueksi. Jos hanke etenee, seurannan jatkaminen on myös todellisten vaikutusten ymmärtämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Muuten YVA-ohjelmasta voi päätellä, että poronhoidon lakisääteiset ja alueidenkäytölliset oikeudet (PHL 848/1990; MRL 132/1999; VAT) on tässä suunnittelun vaiheessa huomioitu asianmukaisesti. Suunnitelmat porotalousvaikutusten arvioinniksi vaikuttavat melko kattavilta.

YVA-menettelyssä tulee arvioida laajasti kaikki poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset. Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee korvata. Hankkeen vaikutuksia tulee seurata.

Tolvan paliskunnalle tulee turvata tiedon saanti koko hankkeen suunnittelun ja mahdollisen toteutuksen aikana.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao